ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 16ης Μαρτίου 2010*

Στην υπόθεση C-325/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Cour de cassation (Γαλλία) με απόφαση της 9ης Ιουλίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Ιουλίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Olympique Lyonnais SASP

κατά

Olivier Bernard,

Newcastle UFC,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, K. Lenaerts και P. Lindh, προέδρους τμήματος, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, P. Kūris, E. Juhász, A. Borg Barthet και M. Ilešič (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: M.-A. Gaudissart, προϊστάμενος τμήματος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 5ης Μαΐου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Olympique Lyonnais SASP, εκπροσωπούμενη από τον J.-J. Gatineau, avocat,

— η Newcastle UFC, εκπροσωπούμενη από την SCP Celice-Blancpain-Soltner, δικηγορική εταιρία,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την A. Czubinski,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την I. Bruni, επικουρούμενη από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη C. M. Wissels και τον M. de Grave,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Ossowski, επικουρούμενο από την D. J. Rhee, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους M. Van Hoof και G. Rozet,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 39 ΕΚ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Olympique Lyonnais SASP (στο εξής: Olympique Lyonnais) και, αφετέρου, του O. Bernard, επαγγελματία ποδοσφαιριστή, και της Newcastle UFC, συλλόγου αγγλικού δικαίου, σχετικά με την εκ μέρους του δεύτερου και της τρίτης καταβολή αποζημιώσεως, λόγω του ότι ο ποδοσφαιριστής δεν τήρησε τις δεσμεύσεις του εκ του άρθρου 23 του Χάρτη Επαγγελματικού Ποδοσφαίρου της Γαλλικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας για την αγωνιστική περίοδο 1997-1998 (στο εξής: Χάρτης).

Το νομικό πλαίσιο

Το εθνικό δίκαιο

3 Η απασχόληση των ποδοσφαιριστών ρυθμιζόταν στη Γαλλία, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, από τον Χάρτη, ο οποίος είχε θέση συλλογικής συμβάσεως. Ο τίτλος ΙΙΙ, κεφάλαιο IV, του Χάρτη αυτού αφορούσε την κατηγορία των «ελπίδων», δηλαδή των ποδοσφαιριστών ηλικίας μεταξύ 16 και 22 ετών, οι οποίοι εργάζονταν, βάσει συμβάσεως ορισμένου χρόνου, ως καταρτιζόμενοι ποδοσφαιριστές από επαγγελματικό σωματείο.

4 Βάσει του Χάρτη, ο ποδοσφαιριστής της κατηγορίας των ελπίδων ήταν υποχρεωμένος, σε περίπτωση κατά την οποία του το επέβαλλε ο σύλλογος που τον είχε καταρτίσει, κατά το πέρας της καταρτίσεώς του, να υπογράψει την πρώτη σύμβασή του ως επαγγελματίας ποδοσφαιριστής με τον σύλλογο αυτόν. Συναφώς, το άρθρο 23 του Χάρτη, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, όριζε τα εξής:

«[…]

Με την κανονική λήξη της συμβάσεως [ποδοσφαιριστή της κατηγορίας των “ελπίδων”], ο σύλλογος έχει δικαίωμα να ζητήσει από τον αντισυμβαλλόμενο την υπογραφή συμβάσεως επαγγελματία ποδοσφαιριστή.

[…]»

5 Ο Χάρτης δεν ρύθμιζε το ζήτημα της αποζημιώσεως του συλλόγου καταρτίσεως σε περίπτωση κατά την οποία ένας ποδοσφαιριστής, κατά το πέρας της καταρτίσεώς του, δεν δεχόταν να υπογράψει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με τον σύλλογο αυτόν.

6 Στην περίπτωση αυτή, ο σύλλογος που κατήρτισε τον ποδοσφαιριστή είχε, πάντως, τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή κατά του υπαγόμενου στην κατηγορία των «ελπίδων» ποδοσφαιριστή, βάσει του άρθρου L. 122-3-8 του γαλλικού code du travail [εργατικού κώδικα], λόγω του ότι δεν τηρήθηκαν οι συμβατικές δεσμεύσεις που απορρέουν από το άρθρο 23 του Χάρτη, προκειμένου να υποχρεωθεί ο ποδοσφαιριστής αυτός να καταβάλει στον σύλλογο αποζημίωση. Το εν λόγω άρθρο L. 122-3-8, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, όριζε τα εξής:

«Εκτός αν συμφωνήσουν άλλως τα συμβαλλόμενα μέρη, η σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου μπορεί να λυθεί πρόωρα μόνον σε περίπτωση σοβαρού πταίσματος ή ανωτέρας βίας.

[…]

Εφόσον ο μισθωτός παραβεί τις διατάξεις αυτές, ο εργοδότης έχει δικαίωμα αποζημιώσεως προς αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

7 Το 1997, ο O. Bernard σύναψε με την Olympique Lyonnais σύμβαση ποδοσφαιριστή υπαγόμενου στην κατηγορία των «ελπίδων», τριετούς διάρκειας από 1ης Ιουλίου του εν λόγω έτους.

8 Πριν λήξει η σύμβαση αυτή, η Olympique Lyonnais πρότεινε στον O. Bernard να υπογράψει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή, διάρκειας ενός έτους από 1ης Ιουλίου 2000.

9 Ο O. Bernard αρνήθηκε να υπογράψει τη σύμβαση αυτή και, τον Αύγουστο του 2000, σύναψε σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με τη Newcastle UFC.

10 Πληροφορούμενη τη σύναψη της συμβάσεως αυτής, η Olympique Lyonnais ενήγαγε τον O. Bernard ενώπιον του conseil de prud'hommes de Lyon [εργατοδικείου της Λυών] με αίτημα να υποχρεωθούν αλληλεγγύως ο ενδιαφερόμενος και η Newcastle UFC να της καταβάλουν αποζημίωση. Το ποσό που ζητούσε η ενάγουσα ανερχόταν σε 53 357,16 ευρώ, δηλαδή, σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, στο ισόποσο των ετήσιων αποδοχών που θα ελάμβανε ο O. Bernard αν είχε υπογράψει τη σύμβαση που πρότεινε η Olympique Lyonnais.

11 Το conseil de prud'hommes de Lyon έκρινε ότι ο O. Bernard έλυσε μονομερώς τη σύμβασή του και τον υποχρέωσε αλληλεγγύως με τη Newcastle UFC να καταβάλει στην Olympique Lyonnais αποζημίωση ύψους 22 867,35 ευρώ.

12 Το cour d'appel de Lyon [εφετείο της Λυών] ακύρωσε την απόφαση αυτή. Έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι η υποχρέωση του ποδοσφαιριστή ο οποίος ολοκληρώνει την κατάρτισή του να υπογράψει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με τον σύλλογο καταρτίσεώς του συνεπάγεται επίσης τη συνακόλουθη απαγόρευση να συνάψει ο ποδοσφαιριστής αυτός τέτοια σύμβαση με σύλλογο άλλου κράτους μέλους, γεγονός που συνιστά παράβαση του άρθρου 39 ΕΚ.

13 Η Olympique Lyonnais άσκησε αναίρεση κατά την αποφάσεως του cour d'appel de Lyon.

14 Το Cour de cassation εκτιμά ότι, μολονότι το άρθρο 23 του Χάρτη δεν απαγορεύει τυπικώς σε νέο ποδοσφαιριστή να συνάψει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους, εντούτοις έχει ως αποτέλεσμα να τον εμποδίζει ή να τον αποθαρρύνει να υπογράψει τέτοια σύμβαση, καθόσον η παράβαση της διατάξεως αυτής ενδέχεται να τον υποχρεώσει στην καταβολή αποζημιώσεως.

15 Το Cour de cassation επισημαίνει ότι η διαφορά της κύριας δίκης εγείρει ζήτημα ερμηνείας του άρθρου 39 ΕΚ, ως προς το αν ο περιορισμός αυτός μπορεί να δικαιολογηθεί από τον σκοπό να ενθαρρυνθεί η πρόσληψη και κατάρτιση νέων επαγγελματιών ποδοσφαιριστών, όπως προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman (Συλλογή 1995, σ. I-4921).

16 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour de cassation αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) […] Απαγορεύει η κατά το [άρθρο 39 ΕΚ] αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων διάταξη εθνικού δικαίου, βάσει της οποίας ποδοσφαιριστής υπαγόμενος στην κατηγορία των ελπίδων ο οποίος, κατά το πέρας της περιόδου καταρτίσεως του, υπογράφει σύμβαση ως επαγγελματίας ποδοσφαιριστής με σύλλογο άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, ενδέχεται να υποχρεωθεί στην καταβολή αποζημιώσεως;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, συνιστά η ανάγκη να ενθαρρύνεται η πρόσληψη και κατάρτιση νέων επαγγελματιών ποδοσφαιριστών θεμιτός επιδιωκόμενο σκοπό ή επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να δικαιολογήσει τον περιορισμό αυτό;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

17 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν ρύθμιση βάσει της οποίας ποδοσφαιριστής υπαγόμενος στην κατηγορία των «ελπίδων» μπορεί να υποχρεωθεί στην καταβολή αποζημιώσεως σε περίπτωση κατά την οποία, κατά το πέρας της περιόδου καταρτίσεώς του, δεν υπογράψει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με τον σύλλογο καταρτίσεώς του, αλλά με σύλλογο άλλου κράτους μέλους, συνιστά περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 45 ΣΛΕΕ και αν, ενδεχομένως, ο περιορισμός αυτός μπορεί να δικαιολογηθεί από την ανάγκη ενθαρρύνσεως της προσλήψεως και καταρτίσεως νέων ποδοσφαιριστών.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

18 Κατά την Olympique Lyonnais, το άρθρο 23 του Χάρτη δεν συνιστά ουσιαστικό εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία ποδοσφαιριστή υπαγόμενου στην κατηγορία των «ελπίδων», καθόσον ο ποδοσφαιριστής αυτός, υπό τη μόνη προϋπόθεση να καταβάλει αποζημίωση στον σύλλογο στον οποίο ανήκε προηγουμένως, μπορεί να υπογράψει ελεύθερα σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους.

19 Η Newcastle UFC, η Γαλλική, η Ιταλική, η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ισχυρίζονται, αντιθέτως, ότι ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη αποτελεί περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ο οποίος απαγορεύεται καταρχήν.

20 Σε περίπτωση κατά την οποία κριθεί ότι το άρθρο 23 του Χάρτη αποτελεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία ποδοσφαιριστή υπαγομένου στην κατηγορία των «ελπίδων», η Olympique Lyonnais υποστηρίζει, επικαλούμενη την προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, ότι η διάταξη αυτή δικαιολογείται από την ανάγκη να ενθαρρυνθεί η πρόσληψη και η κατάρτιση νέων ποδοσφαιριστών, καθόσον σκοπεί αποκλειστικά να καταστήσει δυνατό στον σύλλογο που κατήρτισε τον ποδοσφαιριστή να ανακτήσει τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε για την κατάρτιση του ποδοσφαιριστή.

21 Αντιθέτως, η Newcastle UFC ισχυρίζεται ότι με την προπαρατεθείσα απόφαση Bosman κρίθηκε ότι «οποιαδήποτε αποζημίωση καταρτίσεως» συνιστά σαφώς περιορισμό αντίθετο προς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, δεδομένου ότι η πρόσληψη και κατάρτιση νέων ποδοσφαιριστών δεν αποτελούν επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να δικαιολογήσει τον περιορισμό αυτόν. Η Newcastle UFC υποστηρίζει εξάλλου ότι, κατά την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση, η αποζημίωση καθορίζεται βάσει αυθαίρετων κριτηρίων τα οποία δεν είναι γνωστά εκ των προτέρων.

22 Η Γαλλική, η Ιταλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η ενθάρρυνση της προσλήψεως και της καταρτίσεως νέων ποδοσφαιριστών αποτελεί, κατά την προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, θεμιτώς επιδιωκόμενο σκοπό.

23 Η Γαλλική Κυβέρνηση φρονεί, πάντως, ότι, κατά την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση, η αποζημίωση την οποία μπορούσε να απαιτήσει ο σύλλογος που κατήρτισε τον ποδοσφαιριστή δεν υπολογιζόταν βάσει των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο σύλλογος για την κατάρτιση, αλλά βάσει της ζημίας που υπέστη. Κατά την κυβέρνηση αυτή, καθώς και κατά την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, μια τέτοια ρύθμιση δεν είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας.

24 Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι ένα σύστημα αποζημιώσεως μπορεί να θεωρηθεί αναλογικό μέτρο για την επίτευξη του σκοπού να ενθαρρυνθεί η πρόσληψη και κατάρτιση νέων ποδοσφαιριστών εφόσον η αποζημίωση προσδιορίζεται βάσει σαφώς καθορισμένων παραμέτρων και υπολογίζεται αναλόγως των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε ο σύλλογος καταρτίσεως. Η κυβέρνηση αυτή επισημαίνει ότι η δυνατότητα να απαιτηθεί «αποζημίωση καταρτίσεως» έχει ιδιαίτερη σημασία, ιδίως όσον αφορά τους μικρούς συλλόγους των οποίων οι υποδομές και τα οικονομικά μέσα είναι περιορισμένα.

25 Η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή παραπέμπουν επίσης στον Κανονισμό της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (FIFA) περί ιδιότητας και μετεγγραφών ποδοσφαιριστών, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2001, δηλαδή μετά τον χρόνο των επίμαχων στην κύρια δίκη πραγματικών περιστατικών. Ο κανονισμός αυτός περιέχει διατάξεις περί υπολογισμού των «αποζημιώσεων καταρτίσεως», οι οποίες έχουν εφαρμογή σε περιπτώσεις κατά τις

οποίες ποδοσφαιριστής που ολοκληρώνει την κατάρτισή του σε σύλλογο κράτους μέλους συνάπτει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους. Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και την Επιτροπή, οι διατάξεις αυτές είναι σύμφωνες με την αρχή της αναλογικότητας.

26 Η Ολλανδική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι, εν γένει, συντρέχουν λόγοι γενικού συμφέροντος οι οποίοι συνδέονται με τους σκοπούς της καταρτίσεως και οι οποίοι δύνανται να δικαιολογήσουν ρύθμιση βάσει της οποίας εργοδότης ο οποίος καταρτίζει εργαζόμενο δικαιούται να ζητήσει από τον δεύτερο να συνεχίσει να του παρέχει τις υπηρεσίες του, άλλως ο εργαζόμενος υποχρεούται να του καταβάλει αποζημίωση. Η κυβέρνηση αυτή υποστηρίζει ότι για να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας η αποζημίωση πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις, βάσει των οποίων, αφενός μεν, το καταβλητέο ποσό πρέπει να υπολογίζεται αναλόγως των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο εργοδότης με σκοπό την κατάρτιση του ποδοσφαιριστή, αφετέρου δε πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε ποιο μέτρο και για πόσο χρονικό διάστημα ο εργοδότης μπόρεσε να αποκομίσει οφέλη από την κατάρτιση αυτή που παρέσχε.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του αν υφίσταται περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων

27 Επιβάλλεται, καταρχάς, να υπομνησθεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η άσκηση αθλητικών δραστηριοτήτων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ενώσεως στο μέτρο που συνιστά οικονομική δραστηριότητα (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 73, και απόφαση της 18ης Ιουλίου 2006, C-519/04 P, Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-6991, σκέψη 22).

28 Ως εκ τούτου, οσάκις αθλητική δραστηριότητα συνιστά μισθωτή δραστηριότητα ή παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των ημιεπαγγελματιών ή επαγγελματιών αθλητών, εμπίπτει ειδικότερα στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 45 ΣΛΕΕ επ. ή των άρθρων 56 ΣΛΕΕ επ. (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα

απόφαση Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

29 Δεν αμφισβητείται εν προκειμένω ότι η μισθωτή δραστηριότητα του O. Bernard εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.

30 Στη συνέχεια, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 45 ΣΛΕΕ δεν διέπει μόνον τις πράξεις των δημοσίων αρχών, αλλά και τους πάσης φύσεως κανόνες που σκοπούν στη συλλογική ρύθμιση της μισθωτής εργασίας (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 82 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 Καθόσον οι όροι εργασίας στα διάφορα κράτη μέλη ρυθμίζονται σε ορισμένες περιπτώσεις με νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις, ενώ σε άλλες με συλλογικές συμβάσεις ή άλλες πράξεις που συνάπτονται ή εκδίδονται από ιδιώτες, τυχόν περιορισμός των απαγορεύσεων που θέτει το άρθρο 45 ΣΛΕΕ μόνο στις πράξεις της δημόσιας αρχής θα προκαλούσε ανισότητες ως προς την εφαρμογή τους (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 84).

32 Εν προκειμένω, από την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι ο Χάρτης υπέχει θέση εθνικής συλλογικής συμβάσεως, οπότε εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.

33 Τέλος, όσον αφορά το ζήτημα αν εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, συνιστά περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, πρέπει να υπομνησθεί ότι το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία

των προσώπων σκοπεί να καταστήσει ευχερέστερη στους υπηκόους των κρατών μελών την άσκηση πάσης φύσεως επαγγελματικών δραστηριοτήτων στο έδαφος της Ενώσεως και απαγορεύει μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να αποδειχθούν δυσμενή για τους υπηκόους αυτούς σε περίπτωση κατά την οποία επιθυμούν να ασκήσουν οικονομική δραστηριότητα εντός άλλου κράτους μέλους (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 94, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2005, C-109/04, Kranemann, Συλλογή 2005, σ. I-2421, σκέψη 25, και απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 2007, C-208/05, ITC, Συλλογή 2007, σ. I-181, σκέψη 31).

34 Ως εκ τούτου, εθνικές διατάξεις οι οποίες εμποδίζουν ή αποτρέπουν εργαζόμενο υπήκοο κράτους μέλους από το να εγκαταλείψει το κράτος καταγωγής του προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας συνιστούν περιορισμούς της ελευθερίας αυτής, ακόμη και αν εφαρμόζονται αδιακρίτως της ιθαγενείας των οικείων εργαζομένων (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Bosman, σκέψη 96, Kranemann, σκέψη 26, και ITC, σκέψη 33).

35 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας ποδοσφαιριστής υπαγόμενος στην κατηγορία των «ελπίδων», κατά το πέρας της περιόδου καταρτίσεώς του, είναι υποχρεωμένος, εκτός κι αν καταβάλει αποζημίωση, να συνάψει την πρώτη σύμβασή του ως επαγγελματίας ποδοσφαιριστής με τον σύλλογο στον οποίο καταρτίσθηκε, δύναται να αποτρέψει τον ποδοσφαιριστή αυτόν από την άσκηση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας.

36 Μολονότι, βεβαίως, η ρύθμιση αυτή δεν εμποδίζει τυπικά τον ποδοσφαιριστή αυτόν να υπογράψει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους, όπως επισημαίνει η Olympique Lyonnais, καθιστά εντούτοις λιγότερο ελκυστική την άσκηση του δικαιώματος αυτού.

37 Κατά συνέπεια, η ρύθμιση αυτή αποτελεί περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, η οποία διασφαλίζεται εντός της Ενώσεως βάσει του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.

Επί της δικαιολογήσεως του περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων

38 Μέτρο που παρακωλύει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μπορεί να επιτραπεί μόνον εφόσον επιδιώκει την επίτευξη θεμιτού σκοπού συμβατού με τη Συνθήκη και εφόσον δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος. Σε τέτοια περίπτωση, απαιτείται επίσης η εφαρμογή του μέτρου αυτού να είναι κατάλληλη να διασφαλίσει την επίτευξη του οικείου σκοπού και να μην υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 31ης Μαρτίου 1993, C-19/92, Kraus, Συλλογή 1993, σ. I-1663, σκέψη 32, καθώς και προπαρατεθείσες αποφάσεις Bosman, σκέψη 104, Kranemann, σκέψη 33, και ITC, σκέψη 37).

39 Όσον αφορά τον επαγγελματικό αθλητισμό, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης κοινωνικής σημασίας του αθλητισμού και ειδικότερα του ποδοσφαίρου εντός της Ενώσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ενθάρρυνση της προσλήψεως και καταρτίσεως νέων ποδοσφαιριστών αποτελεί θεμιτώς επιδιωκόμενο σκοπό (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 106).

40 Προκειμένου να διακριβωθεί ότι σύστημα που περιορίζει το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των ποδοσφαιριστών αυτών είναι κατάλληλο να διασφαλίσει την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού και ότι δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξή του, πρέπει, όπως επεσήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 30 έως 47 των προτάσεών της, να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του αθλητισμού εν γένει και του ποδοσφαίρου ειδικότερα, όπως και η κοινωνική και εκπαιδευτική λειτουργία τους. Η σημασία των στοιχείων αυτών ενισχύεται, εξάλλου, από το γεγονός ότι μνημονεύονται στο άρθρο 165, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

41 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, ότι η προοπτική εισπράξεως αποζημιώσεων καταρτίσεως δύναται να ενθαρρύνει τους ποδοσφαιρικούς συλλόγους να αναζητούν ταλέντα και να καταρτίζουν νέους ποδοσφαιριστές (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 108).

42 Συγκεκριμένα, τα οφέλη από τις επενδύσεις στις οποίες προβαίνουν προς τούτο οι σύλλογοι που καταρτίζουν ποδοσφαιριστές είναι ως εκ της φύσεώς τους αβέβαια, δεδομένου ότι οι σύλλογοι αυτοί υποβάλλονται σε έξοδα για το σύνολο των νέων ποδοσφαιριστών που προσλαμβάνουν και καταρτίζουν, ενδεχομένως, επί αρκετά έτη, ενώ μόνο μερικοί από αυτούς τους ποδοσφαιριστές, μετά την ολοκλήρωση της καταρτίσεώς τους, θα ακολουθήσουν επαγγελματική σταδιοδρομία, είτε στον σύλλογο καταρτίσεώς τους είτε σε άλλο σύλλογο (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 109).

43 Εξάλλου, τα έξοδα για την κατάρτιση νέων ποδοσφαιριστών μόνο εν μέρει αντισταθμίζονται, κατά κανόνα, από τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει ο σύλλογος καταρτίσεως από τους ποδοσφαιριστές αυτούς κατά το χρονικό διάστημα της καταρτίσεώς τους.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι σύλλογοι που καταρτίζουν ποδοσφαιριστές μπορεί να αποθαρρύνονταν να επενδύσουν στην κατάρτιση νέων ποδοσφαιριστών αν δεν είχαν τη δυνατότητα ανακτήσεως των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκαν για τον σκοπό αυτόν, σε περίπτωση κατά την οποία ποδοσφαιριστής συνάψει, κατά το πέρας της καταρτίσεώς του, σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με άλλο σύλλογο. Αυτό ισχύει, ιδίως, στην περίπτωση των μικρών συλλόγων που καταρτίζουν ποδοσφαιριστές και των οποίων οι επενδύσεις σε τοπικό επίπεδο για την πρόσληψη και κατάρτιση νέων ποδοσφαιριστών έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εκπλήρωση της κοινωνικής και εκπαιδευτικής αποστολής του αθλητισμού.

45 Ως εκ τούτου, ρύθμιση που προβλέπει την καταβολή αποζημιώσεως καταρτίσεως σε περίπτωση κατά την οποία νέος ποδοσφαιριστής, κατά το πέρας της καταρτίσεώς του, υπογράψει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με άλλο σύλλογο από αυτόν στον οποίο καταρτίσθηκε δύναται, καταρχήν, να δικαιολογηθεί από τον σκοπό που συνίσταται στην ενθάρρυνση της προσλήψεως και της καταρτίσεως νέων ποδοσφαιριστών. Πάντως, μια τέτοια ρύθμιση πρέπει να είναι πράγματι κατάλληλη για την επίτευξη του σκοπού αυτού και αναλογική προς αυτόν, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν οι σύλλογοι για την κατάρτιση τόσο των ποδοσφαιριστών που θα ακολουθήσουν στο μέλλον επαγγελματική σταδιοδρομία όσο και αυτών που δεν θα γίνουν ποτέ επαγγελματίες (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 109).

46 Προκειμένου περί ρυθμίσεως, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, από τις σκέψεις 4 έως 6 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι χαρακτηριστικό γνώρισμά της ήταν ότι στον σύλλογο που κατήρτισε τον ποδοσφαιριστή δεν καταβαλλόταν αποζημίωση

καταρτίσεως, αλλά αποζημίωση την οποία όφειλε ο ενδιαφερόμενος ποδοσφαιριστής λόγω αθετήσεως των συμβατικών δεσμεύσεών του και της οποίας το ύψος ήταν ανεξάρτητο των πραγματικών δαπανών του συλλόγου για την κατάρτιση του ποδοσφαιριστή.

47 Συγκεκριμένα, όπως επεσήμανε η Γαλλική Κυβέρνηση, βάσει του άρθρου L. 122-3-8 του γαλλικού εργατικού κώδικα, η αποζημίωση αυτή δεν υπολογιζόταν βάσει των δαπανών του συλλόγου για την κατάρτιση του ποδοσφαιριστή, αλλά βάσει της συνολικής ζημίας που είχε υποστεί ο σύλλογος αυτός. Επίσης, όπως επεσήμανε η Newcastle UFC, το ύψος της ζημίας αυτής προσδιοριζόταν βάσει κριτηρίων τα οποία δεν ήταν καθορισμένα εκ των προτέρων.

48 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προοπτική εισπράξεως τέτοιων αποζημιώσεων υπερέβαινε το αναγκαίο μέτρο για την ενθάρρυνση της προσλήψεως και καταρτίσεως νέων ποδοσφαιριστών, καθώς και για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων αυτών.

49 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ δεν απαγορεύει ρύθμιση η οποία, προς επίτευξη του σκοπού που συνίσταται στην ενθάρρυνση της προσλήψεως και καταρτίσεως νέων ποδοσφαιριστών, διασφαλίζει την καταβολή αποζημιώσεως στον σύλλογο καταρτίσεως σε περίπτωση κατά την οποία νέος ποδοσφαιριστής, κατά το πέρας της περιόδου καταρτίσεώς του, υπογράφει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι η ρύθμιση αυτή είναι κατάλληλη για να διασφαλίσει την επίτευξη του σκοπού αυτού και δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξή του.

50 Η διασφάλιση της επιτεύξεως του σκοπού αυτού δεν επιβάλλει ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας ποδοσφαιριστής υπαγόμενος στην κατηγορία των ελπίδων ο οποίος, κατά το πέρας της περιόδου καταρτίσεώς του, υπογράφει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους μπορεί

να υποχρεωθεί στην καταβολή αποζημιώσεως, της οποίας το ύψος είναι ανεξάρτητο από τις πραγματικές δαπάνες καταρτίσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

51 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ΄ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ δεν απαγορεύει ρύθμιση η οποία, προς επίτευξη του σκοπού που συνίσταται στην ενθάρρυνση της προσλήψεως και καταρτίσεως νέων ποδοσφαιριστών, διασφαλίζει την καταβολή αποζημιώσεως στον σύλλογο καταρτίσεως σε περίπτωση κατά την οποία νέος ποδοσφαιριστής, κατά το πέρας της περιόδου καταρτίσεώς του, υπογράφει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι η ρύθμιση αυτή είναι κατάλληλη για να διασφαλίσει την επίτευξη του σκοπού αυτού και δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξή του.

Η διασφάλιση της επιτεύξεως του σκοπού αυτού δεν επιβάλλει ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, βάσει της οποίας ποδοσφαιριστής υπαγόμενος στην κατηγορία των ελπίδων ο οποίος, κατά το πέρας της περιόδου καταρτίσεώς του,

υπογράφει σύμβαση επαγγελματία ποδοσφαιριστή με σύλλογο άλλου κράτους μέλους μπορεί να υποχρεωθεί στην καταβολή αποζημιώσεως, της οποίας το ύψος είναι ανεξάρτητο από τις πραγματικές δαπάνες καταρτίσεως.

(υπογραφές)